

Proponowane badanie koncentruje się na międzypokoleniowej transmisji pamięci w rodzinach osób, które przeżyły wojnę w Bośni i Hercegowinie (BiH) w latach 1992-1996. Centralnym elementem wojny było oblężenie Sarajewa, najdłuższe w historii współczesnych działań wojennych: łącznie 1425 dni od 5 kwietnia 1992 do 29 lutego 1996. Jednak, w miarę jak konflikt w byłej Jugosławii traci na znaczeniu w wyobraźni publicznej, oblężenie Sarajewa również znika z publicznej świadomości. Dla mieszkańców Sarajewa skutki oblężenia były jednak dalekosiężne i trwają do dziś. Wojna w Bośni nie tylko zniszczyła, ale i przekształciła społeczną tkankę kraju. Niniejszy projekt poświęcony jest historycznym spuściznom oblężenia Sarajewa. Badanie transmisji pamięci wojennej ma ogromne znaczenie społeczne i polityczne. Przeszłość nie znika tak po prostu; przeżyte doświadczenie staje się w końcu narracją konstruowaną przez jedno pokolenie i przekazywaną kolejnym. Co więcej, pamięć zbiorowa może leżeć uśpiona, gotowa ujawnić się pokolenia, a nawet wieki później. Przeszłość ma w zwyczaju nawiedzać teraźniejszość i właśnie wtedy, gdy wszystko wydaje się spokojne, może pojawić się ponownie z polityczną siłą i niszczycielskim skutkiem - tak właśnie stało się w Jugosławii.

Głównym celem niniejszego opracowania jest zbadanie dynamiki międzypokoleniowego przekazywania pamięci o wojnie wśród rodzin żyjących w Bośni i Hercegowinie oraz wśród bośniackiej diaspory w Unii Europejskiej i Wielkiej Brytanii, ze szczególnym uwzględnieniem tego: w jaki sposób przeszłość jest zapamiętywana, np. poprzez selekcję, podkreślanie, klasyfikację; oraz w jakim celu, np. konstruowanie tożsamości, dowartościowanie, upodmiotowienie, zmiana społeczna itp. Proponowane badanie oferuje podejście interdyscyplinarne (socjologia połączona z psychologią społeczną) w kontekście multidyscyplinarnym, tzn. badanie jest otwarte na wgląd z innych dyscyplin: historii, kulturoznawstwa, stosunków międzynarodowych itp. W badaniu zastosowane zostanie podejście metodologiczne, które łączy wywiady pogłębione z różnymi mediami wykorzystywanymi jako materiały stymulujące (filmy, książki, fotografie itp.). Dane zostaną przeanalizowane przy użyciu metod jakościowych. Wywiady będą prowadzone z przedstawicielami dwóch pokoleń w 12 rodzinach w Bośni i 12 rodzinach w bośniackiej diasporze w UE/UK. Uczestnicy będą rekrutowani spośród mieszkańców Sarajewa i innych miast europejskich poprzez nawiązane kontakty ze społecznościami diaspory, przez media społecznościowe, konsulaty bośniackie, kluby, stowarzyszenia, a także poprzez osobiste rekomendacje, czyli technikę kuli śnieżnej.

Powojenne, post-jugosłowiańskie środowisko zostało zbadane z perspektywy politycznej i etnograficznej, ale niewiele uwagi poświęcono perspektywie badań nad rodziną i dynamice rodzinnej w odniesieniu do etniczności. Ponieważ przekaz pamięci zbiorowej w kontekście bośniackim jest niejasny, młodzi dorośli mogą mieć trudności z nadaniem sensu historii swojej rodziny oraz umiejscowieniem jej (i siebie) w znaczących społecznych relacjach. Proponowany projekt będzie studium zbiorowej przeszłości w różnych kontekstach społecznych i politycznych, charakter dynamiki pamięci zbiorowej w rodzinach będzie badany w kontekstach, (a) w których nie istnieje uzgodniona oficjalna narracja o przeszłości i codzienne narażenie na kontestację oraz (b) takich, w których rozmowa o przeszłości jest opcjonalna, narracja często nieznaną lub uznawaną za nieistotną politycznie w nowym środowisku, a zatem niekwestionowana przez tych, którzy ją słyszą. Badanie dostarczy również szczegółowych informacji na temat oblężenia Sarajewa z wielu perspektyw, z konkurującymi narracjami na temat przyczyn, rozwiązania i efektu. Wyniki badań przyczynią się do lepszego zrozumienia złożonej i dynamicznej sytuacji politycznej w Bośni i Hercegowinie, a spostrzeżenia mogą stać się podstawą do pojednania, które przyniesie korzyści przyszłym pokoleniom. Co więcej, biorąc pod uwagę obecną potrzebę przesiedlenia uchodźców z innych części świata do Europy, wyniki badań mogą również wpłynąć na praktyki związane z doradztwem w kontekście psychologicznej rekonwalescencji po konflikcie, konsekwencji dla zdrowia psychicznego, np. depresji, lęku itp.